

Załącznik

Do uchwały Nr XXII/135/16

Rady Gminy Skrwilno

Z dnia 15 grudnia 2016 r.

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE DLA GMINY SKRWILNO NA LATA 2016 – 2020

Skrwilno 2016

SPIS TREŚCI

WSTĘP	
I. INFORMACJE OGÓLNE	
II. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE SKRWILNO	
III. WSTĘPNE ZAŁOŻENIA PROGRAMU	
IV. ZASOBY GMINY SKRWILNO W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE.....	
V. KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	
VI. CELE PROGRAMU.....	
VII. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU.....	
VIII. ADRESACI PROGRAMU.....	
IX. REALIZACJA PROGRAMU.....	
X. FINANSOWANIE PROGRAMU.....	
XI. MONITORING I SPRAWOZDAWCZOŚĆ.....	
XII. ZAKOŃCZENIE.....	
XIII. PODSTAWA PRAWNA.....	
SPIS TABEL I WYKRESÓW.....	

WSTĘP

Przemoc jako forma zachowania społecznego, towarzyszy człowiekowi od zarania i dotyka każdej ze sfer życia człowieka: osobistej, społecznej, gospodarczej, politycznej.

Przemoc w rodzinie ma swój szczególny wymiar, dlatego że to rodzina winna zapewnić swoim członkom bezpieczeństwo, harmonijny rozwój oparty na systemie norm i wartości. Na funkcjonowanie człowieka w różnych płaszczyznach życia społecznego, na jego relacje ze środowiskiem, na życie w rodzinie, mają wpływ tradycje, zwyczaje rodzinne.

Zjawisko przemocy w rodzinie określa się jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie, lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób w rodzinie w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Co dzień media donoszą o kolejnych atakach przemocy, którymi ofiarami są ludzie na wszystkich kontynentach, z różnych kultur i różnorodnych środowisk. Nie ma istotnego znaczenia jaką religię wyznajemy, jaki mamy kolor skóry, przemoc dotyka nas wszystkich. Wielu uważa, że we współczesnym społeczeństwie następuje rozpad praworządności, a wyłania się społeczeństwo, w którym przemoc stała się częścią codzienności.

Problem przemocy w lokalnym środowisku jest powiązany także z innymi obszarami problemów społecznych, w związku z tym ich rozwiązywanie powinno być wspólnym celem działań specjalistów, instytucji i organizacji, m.in. edukacji, służby zdrowia, pomocy społecznej, instytucji porządku publicznego, organizacji pozarządowych. Każde z nich ma do czynienia z przemocą, ale w innym aspekcie, i rozwiązywanie problemów związanych z przemocą osobno, nie przyczynia się do zwiększenia jakości wsparcia społecznego w obszarze przemocy domowej. Zespolenie wszystkich zasobów jednostek i organizacji do realizacji zadań, daje szansę do wypracowania jednolitej strategii wsparcia oraz podniesienia skuteczności udzielanej pomocy.

Literatura w tym zakresie, przynosi nam wiele definicji rodziny. Właściwie definicje te sprowadzają się do tego, że rodzina to mała grupa społeczna,

stanowiąca kolebkę większej społeczności. Rodzina jest podstawowym elementem struktury, jaką stanowi społeczeństwo. Rodzina to niepowtarzalne środowisko kształtujące osobowość, poglądy, styl życia, to system norm i wartości. W rodzinie ogromną rolę odgrywają relacje między członkami, relacje wzajemne oparte na miłości i zrozumieniu.

Dezorganizacja w rodzinie powoduje, że jej podstawowe funkcje nie są realizowane. Wzajemne relacje ulegają zatraceniu, zburzeniu, łamane są reguły, natomiast zachowania członków rodziny są niezgodne z normami prawnymi, moralnymi a także z oczekiwaniami społecznymi. Doznawana przemoc rodzi pewne konsekwencje, bardzo głębokie i jednocześnie szkodliwe, które w dalszej lub bliższej perspektywie czasowej ujawnia się w postaci zaburzeń emocjonalnych.

Idąc za definicją prof. dr hab. Jerzego Melibrudy - specjalista w problematyce uzależnień, przemoc domowa to „każde działanie lub rażące zaniedbywanie dokonane przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, wykorzystujące istniejącą lub stworzoną przez okoliczności przewagę sił władzy i powodujące u ich ofiar szkody lub cierpienia, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie fizyczne bądź psychiczne”.

Rodzaje przemocy:

- przemoc fizyczna – popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięścią, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami rażącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielenie koniecznej pomocy, itp.
- przemoc psychiczna – wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.
- przemoc seksualna – wymuszanie pożycia seksualnego. Wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z

osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety, itp.

- przemoc ekonomiczna – odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, itp.
- Zaniedbanie – to ciągłe niezaspokojenie podstawowych potrzeb fizycznych i ekonomicznych.

I. INFORMACJE OGÓLNE

Ostatnimi czasy, coraz częściej ujawniane są przypadki stosowania przemocy domowej. Prowadzone działania informacyjne w całym kraju i w lokalnym środowisku przyniosły już pozytywne efekty, zmianę świadomości społecznej, sprawiły, że ofiary przemocy ujawniają tego typu zdarzenia. Wśród służb zobowiązanych do podejmowania interwencji i udzielania pomocy, wzrósł profesjonalizm w działaniu, wsparcie staje się wielowymiarowe. Jednocześnie dodać trzeba, że pomimo zwiększonej świadomości społeczeństwa, tylko bardzo zdeterminowane ofiary przemocy postanawiają przerwać łańcuch przemocy i zgłosić się do odpowiednich służb czy organów celem uzyskania niezbędnej pomocy. Pomoc ta winna być taka, aby sprawnie i efektywnie przeciwdziałać przemocy, sytuacji kryzysowej.

Nasze rozważania na temat przemocy dotyczą nie tylko przemocy jako zjawiska, które występuje powszechnie, w codziennym życiu, w pracy, w szkole, w środkach masowego przekazu, ale pamiętać należy, że przemoc doznawana rodzi prędzej czy też później dotkliwe i szkodliwe społecznie konsekwencje. Tym niepokojącym zjawiskiem jest to, że przemoc rodzi przemoc, tworząc swoistą spiralę przemocy, wpływającą destrukcyjnie na nowe pokolenia.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w artykule 2 mówi, że to: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające dobra lub prawa osobiste członka rodziny lub innej osoby wspólnie zamieszkującej lub gospodarującej, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną, powodując szkody na ich zdrowiu fizycznym i psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

II. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE SKRWILNO

W Gminie Skrwilno problem przemocy w rodzinie występuje z różnym nasileniem, choć w latach 2012 – 2015 zanotowano po kilkanaście przypadków przemocy w rodzinie na rok. Mimo, że zjawisko przemocy istnieje, to jednak zauważalna jest nadal niechęć ofiar przemocy do uruchomienia procedury „Niebieskiej Karty”. Celem „Niebieskich Kart” jest rozpoznawanie przemocy, uruchamianie i usprawnianie form pomocy przez przedstawicieli służb pomocowych w środowisku lokalnym oraz tworzenie warunków do systemowego i interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną.

Na terenie Gminy Skrwilno przemoc występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym, często przemoc łączy się z problemem nadużywania alkoholu, niskimi dochodami w rodzinie. Przypadki przemocy zdarzają się w domach rodzinnych, zacisku domowym, w zamkniętym kręgu osób, gdzie świadkami są członkowie rodziny.

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Skrwilno została przeprowadzona w oparciu o posiadane dane, własne analizy i statystyki. Oszacowanie zjawiska było możliwe dzięki procedurze „Niebieskiej Karty”, pozyskanymi danymi z Policji.

Tabela 1. Zjawisko przemocy w rodzinie wg danych GOPS w Skrwilnie

	NIEBIESKIE KARTY 2012	NIEBIESKIE KARTY 2013	NIEBIESKIE KARTY 2014	NIEBIESKIE KARTY 2015
PRACOWNICY SOCJALNI			1	1
POLICJA	17	14	13	14
OŚWIATA				
SŁUŻBA ZDROWIA				
PODSUMOWANIE	17	14	14	15

Źródło: rejestr wpływu „Niebieskich Kart” do GOPS w Skrwilnie.

Z przedstawionych danych wynika, że Policja jest instytucją najbardziej aktywną w identyfikacji problemu przemocy w rodzinie, pomoc społeczna także reaguje na zjawisko przemocy w środowisku lokalnym.

Poniżej przedstawiono zestawienie statystyczne dotyczące także procedury „Niebieskiej Karty”, z uwzględnieniem wszczętych, prowadzonych i zakończonych Niebieskich Kart od stycznia 2012 roku do grudnia 2015 roku.

Tabela 2. Liczba „Niebieskich Kart” w okresie 2012 – 2015

	NK wszczęte	NK zakończone	NK w trakcie realizacji
2012	4	14 z pop. 2011	-
2013	14	2	10
2014	8	6	2
2015	15	13	2

Źródło: rejestr wpływu „Niebieskich Kart” do GOPS w Skrwilnie.

Z powyższego zestawienia wynika, że liczba zakładanych „Niebieskich Kart” (NK) utrzymuje się mniej więcej na podobnym poziomie, oscylując wokół granicy 10 wszczętych procedur NK w danym roku kalendarzowym.

W wyniku prowadzonych procedur „Niebieskiej Karty” od stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2015 roku odbyły się 72 spotkania grup roboczych, w ramach powołanego i działającego od 2011 roku Zespołu Interdyscyplinarnego. Poniższa tabela przedstawia zestawienie danych w poszczególnych latach.

Tabela 3. Liczba spotkań grup roboczych w okresie 2012 – 2015

	Liczba spotkań grup roboczych
2012	5
2013	18
2014	17
2015	32
Razem	72

Źródło: opracowanie własne.

Z powyższego zestawienia wynika, że od 2012 roku liczba spotkań grup roboczych wzrastała i utrzymuje się powyżej 10 rocznie. Grupy robocze zbierają się w zależności od potrzeb, 1 lub 2 razy w danej, indywidualnej sprawie i w składzie nie większym, niż 3 - 4 osoby.

W ramach współpracy ze Starostwem Powiatowym w Rypinie zostało zawarte porozumienie dotyczące utworzenia Mieszkania Interwencji Kryzysowej oraz kosztów jego wyposażenia i bieżącego utrzymania, które podpisano w dniu 15

maja 2016 roku. Mieszkanie Interwencji Kryzysowej postanowiono utworzyć na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej (w szczególności w sytuacji zaistnienia przypadków przemocy domowej) i schronienie znajdą w nim mieszkańcy gmin – stron, które takie porozumienie zawarło.

III. Założenia programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

1. Założenia programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- a) Nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka.
- b) Za przemoc zawsze odpowiedzialny jest sprawca przemocy.
- c) Zapewnienie osobom doznającym przemocy bezpieczeństwa i profesjonalnej pomocy.
- d) Zapewnienie świadkom przemocy pomocy psychologicznej.
- e) Nie ma żadnego uzasadnienia ani usprawiedliwienia przemocy domowej.
- f) Zrozumienie reakcji ofiary.
- g) Podstawowym zadaniem jest zatrzymanie przemocy.

Program skierowany jest do ofiar przemocy w rodzinie, w tym:

- dzieci i młodzieży,
- osób dorosłych, współmałżonków, partnerów,
- osób starszych,
- społeczności lokalnej,
- instytucji zajmujących się pomocą rodzinie,
- organizacji pozarządowych.

2. Zadania gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadania związane z przemocą w rodzinie zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej i ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Do zadań własnych gminy należy w szczególności:

- a) tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- b) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- c) opracowywanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

3. Budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w Gminie Skrwilno.

Lokalny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie – zespół instytucji działających w środowisku lokalnym na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy wraz z ich potencjałem kadrowym, kompetencyjnym, wiedzą i umiejętnościami, instrumentami pomocy i wsparcia, procedurami postępowania, jak również zasobami rzeczowymi i finansowymi, wzajemnie ze sobą współpracujących w sposób skoordynowany.

Elementy lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- a) zasoby instytucjonalne- instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie wraz z potencjałem organizacyjnym,
- b) zasoby ludzkie – specjaliści z różnych dziedzin,
- c) zespół interdyscyplinarny o znaczeniu strategicznym i zadaniowym,
- d) diagnoza zjawiska przemocy w środowisku lokalnym – skala problemu,
- f) niniejszy Program.

4. Cele tworzenia i rozwijania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- a) ograniczenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie,
- b) podniesienie skuteczności interwencji wobec problemu przemocy,
- c) zwiększenie oferty pomocowej dla rodzin uwikłanych w przemoc,
- d) integracja działań instytucji wobec problemu przemocy w rodzinie,
- e) rozwój wiedzy, kompetencji, umiejętności reagowania wobec problemu przemocy,

f) podniesienie poziomu świadomości społecznej na temat problemu przemocy w rodzinie.

IV. Zasoby Gminy Skrwilno w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

1. Zasoby instytucjonalne gminy:

- Koordynator ds. rozwiązywania problemów alkoholowych
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skrwilnie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skrwilnie,
- Placówki Oświatowe,
- Placówki ochrony zdrowia,
- Organizacje pozarządowe i instytucje kościelne,
- Sołtysi i rady sołeckie.

2. Mocne strony:

- a) dobrze przygotowana i doskonaląca się kadra instytucji działających na rzecz rodziny,
- b) znajomość problemu i dobrze działające służby zajmujące się profilaktyką i wsparciem rodzin zagrożonych patologiami,
- c) współpraca z organizacjami pozarządowymi,
- d) poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym.

3. Słabe strony:

- a) niewystarczająca infrastruktura socjalna gminy,
- b) brak wypracowanych systemów wspomaganie działań profilaktycznych,
- c) brak spójnego systemu współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodzin zagrożonych przemocą (prokuratura, policja, sądy, pomoc społeczna).

4. Zagrożenia:

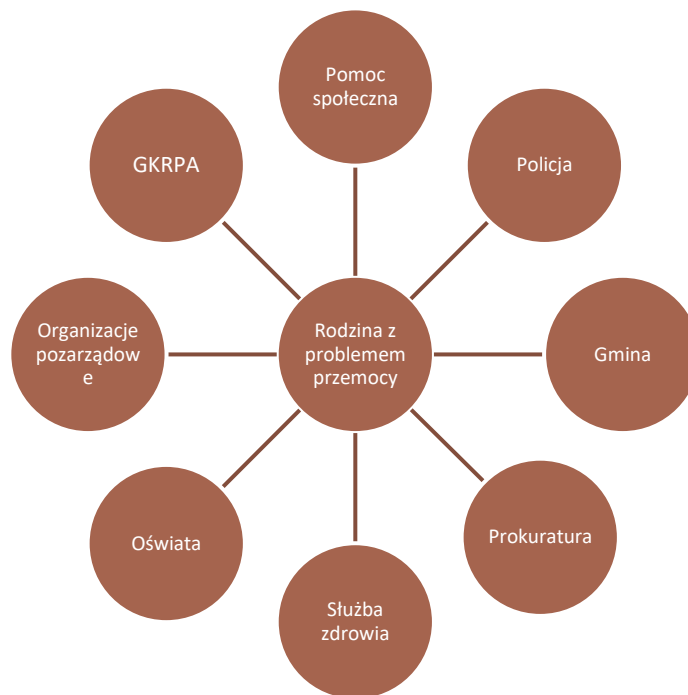
- a) słaba kondycja ekonomiczna rodzin,

- b) negatywne wzorce zachowań społecznych,
- c) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodzin,
- d) problemy alkoholowe rodzin,
- e) brak motywacji ekonomicznej dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych.

5. Zadania służb powołanych do niesienia pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Zgodnie z przepisami pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie mają obowiązek świadczyć: gmina, policja, prokuratura, pomoc społeczna, służba zdrowia, oświata oraz organizacje pozarządowe.

Wykres 1. Wykaz jednostek udzielających wsparcia rodzinie z problemem przemocy domowej.

5.1. Gmina

Obowiązek przeciwdziałania przemocy w rodzinie, szczególnie w rodzinach z problemem alkoholowym, spoczywa na samorządzie lokalnym. Zgodnie ze znowelizowaną w 2015 roku ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w art. 2 ust.1 pkt 7 i w art. 4¹ ust. 1, do zadań własnych gminy należy m.in. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności

ochrony przed przemocą w rodzinie. Możliwe działania na rzecz pomocy ofiarom przemocy domowej podejmowane na terenie gmin:

1. Udostępnienie rodzinom, w których występuje przemoc, pomocy psychospołecznej i prawnej, poprzez:

1) tworzenie i prowadzenie:

- a) punktów informacyjno-konsultacyjnych
- b) schronisk dla ofiar przemocy domowej
- c) ośrodków interwencji kryzysowej
- d) telefonów zaufania
- e) programów środowiskowych

2) inicjowanie powstawania i wspieranie:

- a) organizacji społecznych pomagających ofiarom przemocy domowej
- b) grup wsparcia dla ofiar przemocy domowej.

5.2 Policja

1. Do podstawowych zadań policji należy m. in. :

1) ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,

2) inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi.

2. Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez policję zgodnie z obowiązującym prawem:

1) interwencja,

2) sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka służbowa),

3) zatrzymanie sprawcy przemocy domowej stwarzającego w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar oraz mienia,

4) wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciw sprawcy przemocy, w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,

5) zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa,

- 6) podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy,
- 7) udzielenie informacji ofiarom przemocy o możliwości uzyskania pomocy.

Policja jako jedyna instytucja może interweniować przez całą dobę, co jest bardzo ważne z punktu widzenia ofiar przemocy domowej. Interwencja policji wprowadza istotne zmiany w rodzinie, przede wszystkim ujawnienie przemocy, przerwanie izolacji rodziny, wyrównywanie dysproporcji sił pomiędzy sprawcą a jego ofiarą oraz stwarza możliwości udzielenia ofiarom pomocy, wsparcia służb do tego powołanych. W tym przypadku ważną rolę pełnią dzielnicowi, którzy jako pierwsi mają kontakt z pokrzywdzonymi, przyjmują zawiadomienia o przestępstwie, pouczają o przysługujących prawach ofiarom, informują o placówkach niosących pomoc pokrzywdzonym, tj. schroniskach, ośrodkach interwencji kryzysowej.

5.3 Prokuratura

Osoby doznające przemocy, poszkodowane na skutek przemocy domowej, jak również świadkowie mogą złożyć w prokuraturze lub na policji zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publiczno-skarbowym bądź wniosek o ściganie przestępstwa (chodzi tu o przestępstwa ścigane na wniosek osoby poszkodowanej). W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo, prokuratura wspólnie z policją ma obowiązek:

- 1) wszcząć postępowanie przygotowawcze mające na celu sprawdzenie czy faktycznie popełniono przestępstwo,
- 2) wyjaśnienie okoliczności czynu,
- 3) zebrania i zabezpieczenia dowodów,
- 4) ujęcia sprawcy,
- 5) w uzasadnionym przypadku zastosować środek zapobiegawczy wobec sprawcy przemocy w formie:
 - a) dozoru policyjnego,
 - b) tymczasowego aresztowania.

5.4 Pomoc społeczna

Podstawowym celem działania pomocy społecznej jest umożliwienie osobom, rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których one same nie są w stanie pokonać wykorzystując własne zasoby, możliwości, uprawnienia oraz w miarę możliwości zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomoc społeczna

nakierowana jest na wielowymiarowe wsparcie i pomoc człowiekowi w sytuacji kryzysu czy rozwiązaniu dotykającego problemu.

W odniesieniu do pracy z osobami i rodzinami z problemem przemocy, instytucja pomocy społecznej jest często pierwszą, która dowiaduje się o doświadczaniu przez klienta przemocy i podejmuje interwencje w celu jej zapobieżenia. Pracownicy socjalni wypracowują adekwatne metody rozpoznawania występowania przemocy i interweniowania. Szczególnie trudne i absorbujące są osoby i rodziny wieloproblemowe żyjące od kryzysu do kryzysu lub gdy następuje wiktymizacja ofiary.

Praca socjalna jest podstawowym świadczeniem oferowanym przez instytucję pomocy społecznej, na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Działalność ta prowadzona jest:

- z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej;
- ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczeństwa.

Narzędziami pracy są:

1. kontrakt socjalny,
2. wywiad środowiskowy
3. procedura „Niebieskiej Karty”.

Pomoc i wsparcie osobom lub rodzinom z problemem przemocy, z uwagi na złożoność i specyfikę, wymaga współpracy wielu służb i specjalistów. Organizacyjną formą tej współpracy są **zespoły interdyscyplinarne** (art. 9a – 9c ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie), powoływane w myśl ustawodawcy przez gminę. W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- policji,
- oświaty,
- gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- ochrony zdrowia,
- organizacji pozarządowych,
- kuratorzy sądowi.

Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest przede wszystkim integrowanie i koordynowanie działań wskazanych podmiotów oraz specjalistów w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zespół interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze, których celem jest rozwiązywanie problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. W skład grupy roboczej wchodzi przedstawiciele tych samych instytucji, co w przypadku zespołu, z wyjątkiem prokuratora.

Działania pracowników socjalnych opierają się na pomocy i wsparciu osobie lub rodzinie z problemem przemocy i są to działania skoncentrowane na:

- interwencji kryzysowej,
- zapewnienie schronienia,
- zapewnienie ochrony,
- udzieleniu informacji i porad (prawnych, psychologicznych, socjalnych, medycznych ect.),
- tworzenie planu działania (wspólnie z klientem).

5.5 Służba zdrowia

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia, zatem zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, a to dlatego, gdyż:

- bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia (dotyczącego ciała),
- zawsze spotykamy się z poważnymi uszkodzeniami zdrowia psychicznego.

W sferze pomocy ofiarom przemocy, oprócz zadań podstawowych, takich jak, udzielenie pomocy medycznej, ważne jest:

1. rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy ofiary lub świadkowie próbują to ukryć,
2. umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwość jej występowania,
3. poinformowanie ofiar o możliwościach szukania pomocy,
4. wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach,
5. poinformowanie ofiar o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,

6. w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub też na prośbę poszkodowanych powiadomienie innych służb np. pomocy społecznej, policji,
7. w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejrzanych poparzeń, wykorzystania seksualnego, powiadomienia organów ścigania.

5.6 Oświata

Nauczyciel, wychowawca, pedagog, psycholog, dyrektor szkoły podejrzewając, że dziecko jest ofiarą bądź świadkiem przemocy mają obowiązek:

1. sporządzić jak najpełniejszą dokumentację spostrzeżeń,
2. nawiązać współpracę z instytucjami pomocowymi, organizacjami pozarządowymi w celu poszerzenia wiedzy na temat sytuacji dziecka,
3. współuczestniczyć w tworzeniu planu pomocy dziecku i jego rodzinie, w przypadku stwierdzenia przemocy,
4. powiadamiać sąd rodzinny lub prokuraturę rejonową o sytuacji dziecka,
5. wspierać dziecko oraz jego rodzinę podczas realizowania planu pomocy,
6. monitorowania prawidłowości i skuteczności oddziaływań pomocowych,
7. udział w pracach zespołu interdyscyplinarnego i grupach roboczych.

5.7 Organizacje pozarządowe

Informacja o działalności lokalnych organizacji pozarządowych winna być dostępna w każdej gminie, przychodni lekarskiej, poradni specjalistycznej, szkole, komisariacie, itp. Organizacje pozarządowe to głównie stowarzyszenia, fundacje, kluby. W zakresie pomocy ofiarom przemocy domowej organizują telefony zaufania, punkty informacyjno – konsultacyjne, ośrodki pomocy, schroniska, świetlice dla dzieci, itp.

Organizacje pozarządowe w swej ofercie pomocy mają:

- 1) pomoc psychologiczną, grupowo lub indywidualnie,
- 2) pomoc prawną,
- 3) pomoc socjalną,
- 4) grupy wsparcia,
- 5) grupy samopomocowe,
- 6) pomoc socjoterapeutyczną dla dzieci,
- 7) udział w prowadzeniu wywiadów środowiskowych,

- 8) udział w pracach zespołów pomagających ofiarom przemocy np. komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, zespół interdyscyplinarny,
- 9) udział w interwencjach,
- 10) pilotowanie przypadków przemocy domowej.

V. Kierunki działań

1. Budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy.
2. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego:
Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego posługują się następującymi zasadami :
 - Aby pomagać ofiarom przemocy, poza umiejętnym daniem wsparcia psychologicznego, trzeba także znać zasady pomocy socjalnej i przepisy prawa,
 - Nie śpiesz się sam i także nie pośpieszaj. Ludzie dźwigają się z długotrwałej przemocy ostrożnie i powoli. Uszanuj to!,
 - Nie każda ofiara przemocy będzie chciała działać z miejsca, w który, blisko jest sprawca przemocy. To oznacza, że zachodzi potrzeba zabezpieczenia innego miejsca pobytu dla ofiary,
 - Szanuj zasadę małych kroków, szukajcie małych i realnych działań,
 - Zawsze formułuj takie przekonania, aby były przeciwne przemocy. Podstawową zasadą jest: „Nie ma żadnego usprawiedliwienia dla przemocy”.
 - Przed współdziałaniem z innymi instytucjami, przygotuj odpowiedni grunt. Nie wysyłaj człowieka do instytucji, lecz do drugiego człowieka.
 - Zawsze dawaj nadzieję.
 - Ważne: ucz działania, niż go wymagaj.
3. Diagnoza zjawiska przemocy na terenie Gminy Skrwilno.
4. Tworzenie strategii interwencyjnych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
5. Budowanie systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
6. Kształtowanie postaw społeczności lokalnej wolnych od przemocy:
 - działania edukacyjne

- działania profilaktyczne
 - działania informacyjne
7. Profesjonalizacja kadr związanych z pracą w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
 8. Dostosowanie działań programu w zakresie interwencji, informacji, edukacji, budowania systemu i działań zespołu interdyscyplinarnego do projektowanych zmian w przepisach prawa.

VI. Cele programu

Cel główny:

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie.

Cele szczegółowe

1. Skuteczne i efektywne zwalczanie przemocy w rodzinie.
2. Zapewnienie osobom doświadczającym przemocy bezpieczeństwa i skutecznej pomocy.
3. Zapewnienie interdyscyplinarnych szkoleń dla służb zajmujących się problemem przemocy.
4. Zmiana postaw mieszkańców wobec problemu przemocy w rodzinie poprzez działania informacyjno – edukacyjne.

VII. Harmonogram realizacji programu.

Lp	Działanie	Zadanie	Termin realizacji	Koszt i źródło finansowania	Realizator
1.	Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie	Zbieranie i aktualizowanie informacji na temat rozmiarów i form pomocy	2016–2020 (raz w roku i co kwartał)	Bez dodatkowych kosztów	GOPS, GKRPA, Policja, Oświata, Służba zdrowia
2.	Informowanie i edukowanie mieszkańców	Prowadzenie akcji informacyjno-edukacyjnej	2016–2020 Na bieżąco	Bez dodatkowych kosztów	Tablice ogłoszeń, strona internetowa

		Rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych (broszur, ulotek, plakatów, informacji nt. instytucji świadczących pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy, spotkania-szkolenia dot. przeciwdziałania przemocy, itp.)	2016-2020 Co roku	W ramach środków przeznaczonych na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	GKRPA,GOPS
		Prowadzenie i rozpowszechnianie bazy danych placówek zajmujących się osobami doświadczającymi przemocy	2016-2020 Na bieżąco	Bez dodatkowych kosztów	Tablice ogłoszeń, strona internetowa
		Prowadzenie edukacji wśród ofiar przemocy w rodzinie w zakresie przysługujących im praw	2016-2020 Na bieżąco	Bez dodatkowych kosztów	GOPS, GKRPA, Policja, Oświata, Służba zdrowia, organizacje pozarządowe
3.	Zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych	Realizowanie programów edukacyjnych adresowanych do dzieci, młodzieży, dorosłych	2016-2020 Co roku	W ramach środków przeznaczonych na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Oświata
4.	Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb zajmujących się przeciwdziałaniem	Szkolenie dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych	2016-2020	W ramach środków przeznaczonych na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i	GOPS, GKRPA, Policja, Oświata, Służba zdrowia, organizacje pozarządowe

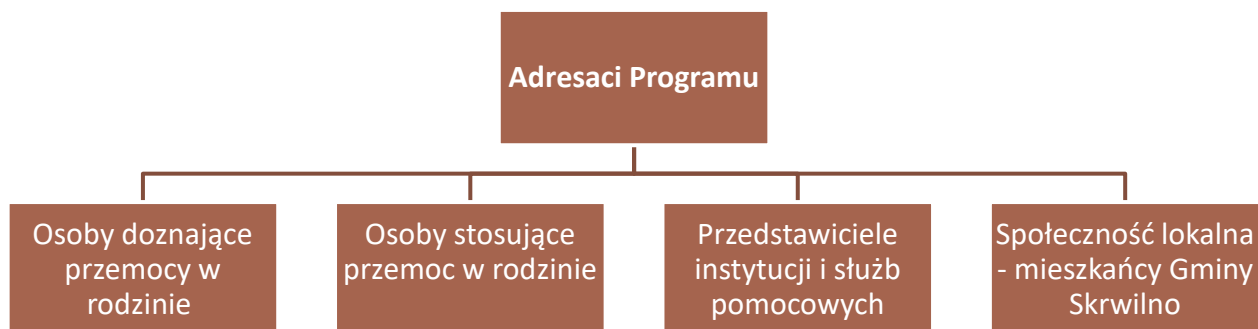
	m przemocy w rodzinie			Rozwiązywanie Problemów Alkoholowych	
5.	Zapewnienie pomocy osobom dotkniętym przemocą oraz członkom ich rodzin	Zapewnienie pomocy psychologicznej dzieciom i młodzieży, świadkom lub ofiarom przemocy	2016-2020 Na bieżąco		Punkt konsultacyjny dla rodzin z problemem alkoholowym, pedagog szkolny, GOPS
		Realizowanie procedury „Niebieskiej Karty”	2016-2020 Na bieżąco	Bez dodatkowych kosztów	GOPS, GKRPA, Policja, Oświata, Służba zdrowia
		Zapewnienie warunków do działania dla Zespołu Interdyscyplinarnego	2016-2020 Na bieżąco	Bez dodatkowych kosztów	Wójt Gminy Skrwilno
		Udzielanie pomocy w formie pomocy terapeutycznej, prawnej, socjalnej i finansowej	2016-2020 Na bieżąco	W ramach środków zabezpieczonych w corocznym planie finansowym GOPS	GOPS
6.	Budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy	Realizacja zadań Zespołu Interdyscyplinarnego	2016-2020	Bez dodatkowych kosztów	Wójt Gminy Skrwilno
		Rozwijanie współpracy podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy	2016-2020	Bez dodatkowych kosztów	Zespół Interdyscyplinary

	Zawarcie porozumień pomiędzy instytucjami w sprawie realizacji wypracowanych procedur	2016-2020	Bez dodatkowych kosztów	GOPS, GKRPA, Policja, Oświata, Służba zdrowia, organizacje pozarządowe
	Tworzenie grup roboczych przez Zespół Interdyscyplinarny	2016-2020	Bez dodatkowych kosztów	Zespół Interdyscyplinarny

VIII. Adresaci Programu

1. Osoby doznające przemocy w rodzinie (dzieci, współmałżonkowie, partnerzy, osoby starsze i niepełnosprawne),
2. Osoby stosujące przemoc w rodzinie,
3. Przedstawiciele instytucji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji kryzysowej - przemocy, instytucje pomocowe,
4. Społeczność lokalna – mieszkańcy Gminy Skrwilno.

Wykres 2. Adresaci programu

IX. Realizacja Programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Skrwilno jest realizowany od 2011 roku. Cele określone w Programie wynikają z przeprowadzonej analizy sytuacji diagnozy potrzeb w

sferze zagadnień dotyczących przemocy domowej. Sprawne funkcjonowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy zakłada koordynację i spójne działanie, w tym jasny przepływ informacji między partnerami czyli ośrodkiem pomocy społecznej, policją, oświatą, służbą zdrowia, wymiarem sprawiedliwości, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami zajmującymi się problemem przemocy w rodzinie.

Właściwa realizacja celów jest w dużej mierze uzależniona od stopnia zaangażowania podmiotów w stworzeniu systemu umożliwiającego rodzinie uzyskanie fachowego wsparcia i stosownej pomocy, aby rodzina stała się niezależna, wydolna społecznie. W związku z opracowywaniem Programu dokonano oceny zewnętrznych i wewnętrznych czynników mających wpływ na kondycję bieżącą i potencjał rozwojowy w kontekście przewidywanych szans i zagrożeń występujących w środowisku. Program będzie realizowany przez Zespół Interdyscyplinarny działający przy ośrodku pomocy społecznej oraz przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skrwilnie.

X. Finansowanie Programu

Źródłem finansowania Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Skrwilno na lata 2016 – 2029 są:

1. Środki własne gminy – będące w budżecie GOPS w Skrwilnie na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
2. Dotacje celowe, środki pozabudżetowe pozyskiwane z innych źródeł.

XI. Monitoring i sprawozdawczość

1. Spodziewane efekty i ocena prowadzonych działań w ramach Programu:
 - 1) zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy domowej,
 - 2) zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy,
 - 3) zmniejszenie negatywnych następstw dla ofiar i świadków przemocy,
 - 4) spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie,
 - 5) spadek liczby rodzin, w których interwencje są podejmowane wielokrotnie,

- 6) zwiększenie wrażliwości i zaangażowania społecznego w problem przemocy w rodzinie,
 - 7) zwiększenie kompetencji służb, instytucji, organizacji społecznych pracujących w obszarze przemocy w rodzinie oraz poprawa współpracy między udzielającymi pomocy.
2. Efekty Programu i jego ocena mierzona będzie poprzez prowadzenie statystyk, ich analizę ilościową i jakościową.
 3. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skrwilnie przedstawiać będzie sprawozdanie z realizacji Programu za poprzedni rok.
 4. Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie na podstawie sprawozdawczości podmiotów zaangażowanych w jego realizację.

XII. Zakończenie

Przemoc w rodzinie to zindywidualizowane, trudne zagadnienie do realizacji dla służb pomocowych, dla osób doznających przemocy oraz stosujących przemoc. Nie można określić tak jednoznacznie, jak często i kto jest ofiarą przemocy. Ofiary nie bardzo chcą na ten temat rozmawiać. Problem ten zostaje bowiem w tzw. „zaciszu domowym”. Ludzie od początku swojego istnienia radzą sobie z bólem, innymi zagrożeniami w różny sposób. Jedni przez atakowanie, inni natomiast, przez działania mające na celu oddalenie od źródła zagrożenia. Jednakże, gdy oprawcą jest osoba ukochana, nie reagujemy w sposób naturalny. Zjawisko przemocy domowej nigdy nie powinno się zdarzyć, ponieważ nikt nie ma prawa naruszać praw i dóbr osobistych człowieka, nie powinien powodować cierpienia. Niestety przemoc w rodzinie występuje od zawsze i nigdy tak do końca nie zniknie. To jednak nie oznacza, że nie należy podejmować żadnych kroków aby zmniejszyć skalę problemu, wręcz przeciwnie. Te kroki trzeba podjąć, aby w codziennym życiu zapobiegać zjawisku i udzielać wsparcia tym, którym nie udało się uniknąć przykrych doświadczeń. Opracowany Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie na terenie Gminy Skrwilno pozwoli na dążenie do osiągnięcia wytyczonych celów. Celem Programu jest pobudzenie do aktywności wszystkich instytucji i organizacji działających w obszarze pomocy społecznej i rozwoju społecznego Gminy Skrwilno. Osiągnięcie celów zawartych w Programie umożliwi dobrą współpracę jednostek i podmiotów działających na rzecz osób i rodzin z problemem przemocy domowej i innych problemów z tym zjawiskiem

związanych. Program nie jest dokumentem zamkniętym i będzie podlegał modyfikacjom w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości.

XIII. Podstawa prawna

1. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 przyjęty Uchwałą Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. (M.P. z 2014 r., poz., 445)
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390 z późn. zm.)
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r., poz. 487 z późn. zm.)
4. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r., poz. 930 z późn. zm.)
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016 r., poz. 224)
6. Uchwała Nr XVIII/98/16 Rady Gminy Skrwilno z dnia 30 czerwca 2016 roku w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Skrwilno na lata 2016 – 2020+.
7. Uchwała Nr XIII/76/15 z dnia 17 grudnia 2015 roku w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.
8. Prawo polskie a przemoc w rodzinie:
 - prawo karne : art.156, 157, 160 § 2, art. 190, art.191, art.197, art.199, art. 200, art. 208, art. 209, art. 210, art. 211, art. 216 § 1, art. 217, art. 279, art. 284 kodeksu karnego.
 - prawo rodzinne i opiekuńcze: art. 52, art. 56, art.56, art. 57, art. 58 § 2 i 3, art. 61-65, art. 84 i art. 133 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Spis tabel i wykresów

Tabela 1. Zjawisko przemocy w rodzinie wg danych GOPS w Skrwilnie

Tabela 2. Liczba „Niebieskich Kart” w okresie 2012 – 2015

Tabela 3. Liczba spotkań grup roboczych w okresie 2012 – 2015

Wykres 1. Wykaz jednostek udzielających wsparcia rodzinie z problem przemocy domowej.

Wykres 2. Adresaci programu

Uzasadnienie

Uchwalenie Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016- 2020 wynika z zapisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i ustawy z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz innych ustaw.

Celem jest tworzenie i rozwijanie spójnego i wielopoziomowego systemu zapobiegania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy. Twórcy programu przyjęli cztery zasadnicze założenia programowe: systemowość, interdyscyplinarność, kompleksowość i efektywność. Rozwój spójnego i wielopoziomowego systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą domową, musi opierać się o diagnozę problemu przemocy, która uwzględnia skalę zjawiska, ofertę placówek i instytucji w zakresie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, postawy, kompetencje i doświadczenia w zakresie działań pomocy osobom uwikłanym w przemoc domową oraz możliwości i bariery podejmowania działań pomocowych.

Podstawę programu stanowi podejście interdyscyplinarne, zgodnie z którym wszelkie działania na rzecz rodziny powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów o różnych zawodach, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji. Praca zespołowa ma kluczowe znaczenie. Zapobiega powielaniu działań prowadzonych przez poszczególne służby, pozwala wspólnie przedyskutować problem, wymieniać spostrzeżenia, ustalać najlepszy plan pomocy oraz rozdzielać poszczególne zadania.

Żaden pojedynczy specjalista, ani instytucja nie jest w stanie zabezpieczyć wszystkich podstawowych potrzeb rodziny uwikłanej w przemoc. Program zakłada podejmowanie kompleksowych działań ukierunkowanych zarówno na ochronę ofiar przemocy, jak i na edukowanie osób stosujących przemoc i korygowanie agresywnych postaw i zachowań.

Przemoc w rodzinie, zwana także przemocą domową, w programie ujęta jest jako zjawisko złożone, wieloaspektowe, rozpatrywane w perspektywie

prawnej, psychologicznej, moralnej i społecznej. Uwzględnienie różnych aspektów przemocy pozwala na lepsze zrozumienie problemu, dostrzeżenie konsekwencji i innych problemów powiązanych z przemocą. Szerszy kontekst zjawiska umożliwia dokonanie pełniejszej diagnozy i wskazuje możliwości oddziaływania w celu zwalczania i zapobiegania przemocy.

Program zakłada realizację celów w oparciu o diagnozę problemu i jego lokalnych uwarunkowań w drodze budowania i udoskonalania współpracy pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Pozwala to na wypracowanie skuteczniejszych i bardziej efektywnych rozwiązań.

Beneficjentami programu są rodziny doznające przemocy domowej oraz osoby zagrożone przemocą (osoby dorosłe i dzieci, ofiary i sprawcy oraz świadkowie przemocy), społeczność lokalna, organizacje pozarządowe i jednostki organizacyjne odpowiedzialne za przeciwdziałanie przemocy domowej.

Realizatorami programu są instytucje i organizacje zobligowane do działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Podstawy prawne programu to:

- ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, definiująca zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz zasady postępowania wobec sprawców przemocy;

- krajowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie - określa zadania w zakresie zapewnienia ochrony i udzielania pomocy ofiarom, prowadzenia oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, a także w zakresie podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

Program wpisuje się również w Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Masłów na lata 2016 - 2020, został opracowany wspólnie z działającym na terenie Gminy Masłów Zespołem Interdyscyplinarnym.

Podstawa prawna opracowania Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Skrwilno na lata 2016-2020:

art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2015r. poz. 1390.) "Do zadań własnych gminy należy w

szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w tym opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie".

W związku z powyższym, podjęcie niniejszej uchwały jest w pełni uzasadnione.

